

A GEO magazin különszáma: Budapest

Sok egyéb mellett ez is egy érdekes dokumentum lehet majd, ha — József Attilával szólva — „mosolyra fakaszt mind, ami ma bánt”: egy külföldi magazin, a Hamburgban megjelenő GEO különszáma Budapestről. 1989 tavaszának Budapestjéről. Idegenforgalmi információkkal megtöltött kulturális és politikai különszám.

A szerkesztőség, szokásához híven, nemzetközi szerzőgárdát alkalmazott, s a szám szerkesztését a harminchárom éves Michael Schaperra bízta, aki fiatal kora ellenére is tekintélyt szerzett már az újságírószakmában mint kulturális és sportújságíró (a Stern, illetve a Sports szerkesztő-riportereként, valamint nyugatnémet lapok New York-i tudósítójaként). Mi sem természetesebb, mint hogy magyar szerzők is bőségesen közreműködtek e 166 oldalnyi Budapest-beszámoló kialakításában. De korántsem tarthatjuk természetesen, hogy a magyar fotográfusok kimaradtak belőle. Holott úgy tudjuk: a szerkesztőség megkísérelte bevonnai a különszám elkészítésébe azt a pár fotóriportert, akiről — szóban — jó referenciát kapott. Hát ezek vagy nem vették komolyan Európa egyik legtekintélyesebb s éppen a fotósok számára az egyik legfontosabb képes újságjának megtisztelő felkérését, vagy — mi tagadás, erre is gondolnunk kell — „leverték a lécezt”, amelyet a GEO igencsak magasra szokott állítani. Ez utóbbinak pedig egészen egyszerű oka lehet: a magyar sajtó messze van még attól, hogy képes újságjait, hetilapjait a színes riportfényképezés tegye értékessé és kelendővé. A GEO-ban viszont csakis a régi archív felvételek fekete-fehérek.

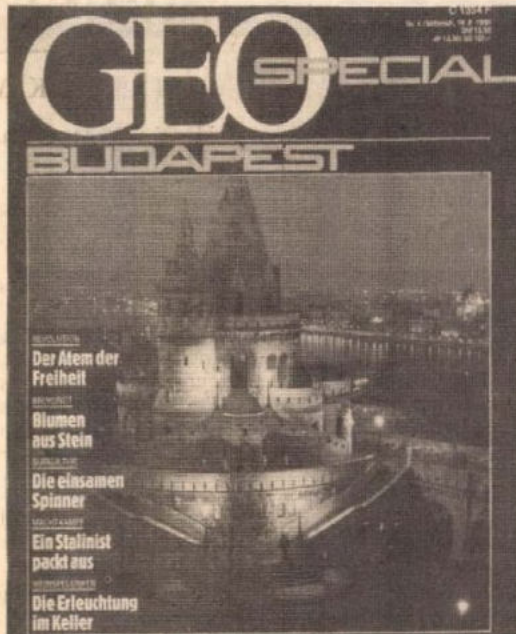
Így aztán hiányzik valami a kiváló színes képriportokból és képösszeállításokból: az, amit csakis a hazai riportert-mű-

vész szeme, hely- és szokásismerete adhatott volna hozzájuk. Ugyanakkor van bennük valami vitathatatlan többlet: amit csakis az idegen szem — de nem akármilyen! — képes észrevenni fővárosunkban és mai hétköznapi életünkben.

A különszám képi karakterét meghatározó fotóriporter, aki a vezető, húszoldalnyi „városportrét” megalkotta, ezúttal egy praxisával fölhagyott, fiatal (itt minden külföldi közreműködő fiatal) párizsi orvos: Yves Gellie. Ragyogó képei után Eörsi István epébe mártott tollal írt esszéje következik: paradoxonokkal jellemzi Budapestet, történelmi és társadalmi paradoxonokkal, amelyek közé becsempészi saját maga — amint ő mondja: „egy privilegizált ellenzéki író” — szintén paradoxonokkal jellemzett önportróját.

Fölsorolásba foglalva: Csúka István a kávéházakról (és természetesen saját politikai nézeteiről) ad képet; Esterházy Péter a futballról és a labdaőrületről kanyarint egy esszét, majd a magyar arisztokrácia sorsáról egy másikat; Bächer Iván a pesti és a budai borozókról s látogatóikról ír; Megyesi Gusztáv az ellenzéki szervezeteket ismerteti; Dalos György a cigányok hátrányos helyzetéről számol be eleven riportszerűséggel; Spiró György dramolettjét talán nem sértjük túlságosan, ha a lakáshelyzet groteszk-tragikus összefoglalásának (is) tekintjük; Kovács Zoltán egy szovjet lakónya belvilágába vezet olvasóját; a bécsi Sebestyén György nosztalgiával emlékezik vissza a magyar főváros emlékezetes helyeire.

Külföldi riporterek írsaival van itt alkalmunk összevetni a fentieket. Igaz, a „kiosztott” téma meghatározó lehet ilyenkor: írástudásból ugyanis itt már senki sem vizsgáljuk. Ennek szem előtt tartásával állítjuk: az egész különszám leg-

elgondolkodtatóbb írása a szerkesztő Michael Schaperra. A magyar gazdasági reform, pontosabban a magyar gazdasági helyzet a tárgya. Mint riport; remek. A leszállékolt csepeli munkástól a divatszalon-tulajdonosig, a Fonográf Clubban üzleteket kötő újjagdagoktól a politikai bizottsági tag gyárigazgatóig, az igazságügy-miniszter helyettesétől a közzgazdászprofesszorig jelenít meg jellegzetes portrékat, s tolmácsolja tárgyilagosan a közéletű s mégis mindig újra meglekcentő álláspontokat. De: németre fordítva. Ez annyit jelent Schaperránál: a gazdasági „mitológia” közhelynyelvezetén kifejezettek a józan ész kifejező nyelvre, „magyaránra” fordítva kommentálja. A hatás olykor frenetikus. Példának okáért, amikor riportalanya, az egyik nagy állami vállalat tervezett nemzetközi részvénytársasággá alakításáról szólva, azt mondja: „Csakis nyugati módszerekkel és nyugati mun-

katempóval maradhatunk életben” — akkor a riportert fűz hozzá: „s ez úgy hangzik, mintha valaki egy »Végkiürítés« feliratú transzparenst húzna ki az ország fölé”. Elképzeljük: sértevést is okozott ezzel. Csak hát, aki nyilatkozik, annak számitania kell rá, hogy a nyilvánosság visszaszól — akár mindjárt a riportert személyében.

Schaper más-különbben bejelölést folytatott még Ribánszki Róberttől (nem mondhatni, hogy rokonszenvesnek mutatja be), s összefoglalót ad 1956-ról; ebben megszólal Maléter Judittól Várhelyi Miklóson át Farkas Vladimír jó néhány kortanú.

A kultúrára visszatérve: mulatságos és informatív cikkben rajzol körképet Jörg-Uwe Albig a budapesti „underground” művészekről — a Vágtázó Halottkémektől Kozma Györgyig, Szirtes Andrásról Székárosi Endréig. S egyvalami még okvetlenül megemlítenő, jöllehet a többit már nem soroljuk föl: Keiichi Tahara fotóesszéje fővárosunk mostanában oly keresetté vált idegenforgalmi látványcikkéről, a szecessziós építészetéről.

Nem vitás, hogy a konjunkturális érdeklődés szülte a GEO Budapest-külszámát. Am ez mit sem von le szövegeinek és szövegösszefüggéseinek meg képeinek érdekességéből.

Csala Károly